

«Насіннезнавство»

Вступ

ПЛАН:

1. Насінництво як окрема галузь науки та виробництва.
  2. Вітчизняний та закордонний досвід організації насінництва.
  3. Етапи розвитку насінництва в Україні за часів Радянського Союзу.
  4. Відомі вітчизняні та закордонні вчені з питань насінництва та насіннізнавства.
  5. Перші в Україні дослідні та селекційні станції з селекції і насінництва буряків цукрових, пшениці, вівса.
  6. Особливості організації насінництва на промисловій основі
  7. Адаптація вітчизняного насінництва до міжнародних схем і процедур.
-

Насіннезнавство – це наука, яка вивчає процес розвитку насіння на материнській рослині від запліднення до дозрівання та процеси, що в ньому відбуваються від збирання до посіву, період посів-сходи, завершується отриманням повноцінних сходів й переходом молодих рослин до автотрофного живлення, тобто становлення проростка.

Насіннезнавство складає теоретичну основу насінництва.

Дисципліна передбачає вивчення питань найважливіших закономірностей формування та мінливості насіння, основні причини та запобігання травмування насіння, сучасні технології збирання, очистки та зберігання насіння польових культур, методики визначення посівних якостей насіння, ознайомлення з документацією про якість насінневого та садивного матеріалу та державного контролю за дотриманням правил насіннезнавства на всіх його етапах.

Предмет досліджень – насіння культурних рослин і бур'янів.

Основні теоретичні задачі насіннізнавства:

- 1) вивчити процеси формування насіння;
- 2) оволодіти основами теорії і практики вирощування високоякісного посівного матеріалу;
- 3) оволодіти знаннями щодо підвищення польової схожості та контролю якості насіння;
- 4) збереження та поліпшення якостей насіння при післязбиральній обробці та зберіганні.

Основне практичне завдання насіннєзнавства

-

підвищення посівних та врожайних
властивостей насіння

***Насіннезнавство** є теоретичною основою технології вирощування, післязбирального та передпосівного оброблення, зберігання і контролю насіння.*

Насінний контроль є одним із розділів насінництва, який забезпечує оцінку посівних (лабораторний контроль) та урожайних (ґрунтовий контроль) властивостей насіння, служить юридичним гарантом дотримання стандартних норм якості посівного матеріалу.

I ст. н. е.:
Пліній Старший радив:
«На насіння слід зберігати зерно, що на току виявляється у самому низу; воно саме краще, тому що саме тяжке, і немає більш доцільного способу його розпізнати».

Пліній Старший

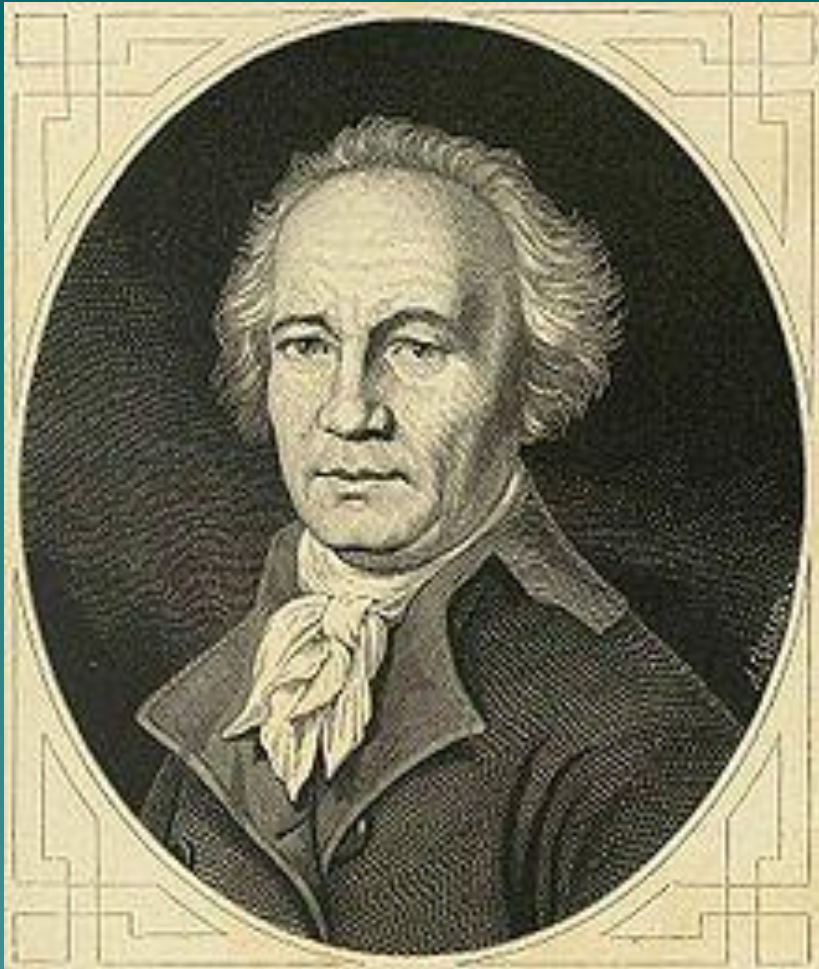
1673р.:

Цар Олексій Михайлович

видав указ:

«Смотреть накрепко,
чтобы крестьяне пахали и
жали в подобное время, а
не изпоздев, и худыми **б**
Семены не сеяли».

Олексій I Романов

А. Т. Болотов

1779 р.:
Андрій Тимофійович
Болотов розкриває
причини втрати насінням
схожості:

Фрідріх Ноббе 1830-1922 рр.

У 1863 р. відомий німецький вчений ботанік-рослинник Фрідріх Ноббе організував у м. Тарандт (Саксонія, нині Німеччина) першу в світі контрольню-насіньну станцію.

В 1919 р. в Ганновері відбувся ювілейний з'їзд працівників контролю насіння, на якому відзначалося 50-річчя станції. Присутній на з'їзді 90-річний Ноббе отримав привітання від 150 контрольню-насіньних установ світу.

1875р. в Гарці відбулася нарада працівників німецьких дослідних станцій, на яких було розроблено першу єдину методику дослідження насіння.

1876р.: Вийшла капітальна книга Ф. Ноббе «Насіннезнавство», яка започаткувала нову дисципліну.

Фрідріх Ноббе 1830-1922 рр.

1881 р.: У Москві в Петровській землеробській і лісовій академії (нині РГАУ-МСХА ім. К.А. Тімірязєва) організовано контрольно-насіновеу станцію під керівництвом молодого асистента В. Р. Вільямса.

нині РГАУ-МСХА ім. К.А.
Тімірязєва

1921 р.: Вийшов декрет В.І. Леніна **«Про насіння»**. В ньому ставилось питання про концентрацію існуючого насіння с.-г. культур в Державному резерві та забезпечення ним товариств по обробітку землі та приватних господарств.

Володимир Ілліч Ленін

1921 р. В Києві відбулася перша після революції нарада працівників контрольно-насінневих установ України за участю представників із Російської Федерації. На нараді було створено Центральну контрольно-насінневу станцію на чолі з професором М. М. Кулешовим, який був фундатором становлення науки про

У 1924 р. директором Харківської контрольно-насінневої станції України було призначено Миколу Миколайовича Кулешова, видатного вченого, соратника М. І. Вавілова.

Кулешов докладав значних зусиль для організації єдиної системи контрольно-насінневих лабораторій з єдиною методикою визначення якості насіння, створено новий напрямок у насіннізнавстві — вивчення польової схожості насіння.

Кулешов Микола
Миколайович
(1890 – 1968 рр.)

Сльозкін Петро
Радіонович
(1862-1927 рр.)

Перший керівник Київської контрольно-насі́нневої станції – професор, фахівець із землеробства, стажувався в США з питань вирощування бавовнику, потім в Європі.

Автор книг «Современные вопросы научного земледелия», «Сахарная свекла и ее культура», один із організаторів сільськогосподарського відділення КПІ (нині агробіологічний факультет НУБІПУ) і перший завідувач кафедри рослинництва, яку очолював упродовж 20 років.

- ◆ У 30-хх роках ХХ століття усі контрольно-насінневі установи в Україні було об'єднано в єдину систему – Всесоюзну державну насінневу інспекцію.

- ◆ У 60-70-хх рр. дослідження з насіннезнавства в колишньому СРСР значно розширилися, завдяки діяльності Координаційної ради з насіннезнавства та насінництва і секції насіннезнавства ВАСГНІЛ (Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені Леніна), яку очолював професор **І. Г. Строна**, автор книги «Загальне насіннезнавство польових культур».

- ◆ У 90-хх рр. вирощуванням насіння високих репродукцій займалося:
- ◆ понад 200 дослідних та навчальних господарств ,
- ◆ близько 1,5 тис. спеціалізованих господарств з виробництва насіння зернових та зернобобових культур,
- ◆ 1,2 тис. – насіння кукурудзи,
- ◆ близько 1,0 тис. – насіння багаторічних трав.

- У 1993 р. після розпаду СРСР в Україні
- створено асоціацію **«Насіння України»**,
  - прийнято **ЗУ «Про насіння і садивний матеріал»**,
  - введено в дію стандарти на якість насіння
(**ДСТУ 2240-93 “Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості. Технічні умови”**) і на методи її визначення
(**ДСТУ 4138-2002 “Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості”**).
- До 2011 року в Україні функціонувало близько **510** контрольно-насіннєвих станцій різних рівнів, загальну координацію яких здійснювала Українська державна насіннєва інспекція і Українська національна система сертифікації (УКРСЕПРО).

- ◆ М. М. Макрушин – професор Кримського агротехнологічного коледжу у 1985 р. написав монографію «Екологічні основи промислового насінництва зернових культур» та у 1989 р. «Основи гетеросперматології», а також став автором навчального посібнику «Насіннезнавство польових культур» (1994 р.)

- В Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України в лабораторії насінництва та насіннезнавства
- досліджуються питання стимуляції насіння,
  - оптимізовано строки сортооновлення,
  - розроблено **«Положення про виробництво первинних ланок та еліти зернових, зернобобових і круп'яних культур в Україні»**,
  - видано **«Методичні рекомендації по вирощуванню високоякісного насіння сільськогосподарських культур»**,
  - **«Інструкції з апробації сортових посівів»**
-

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

